

“ȘTIINȚA VA SALVA OMENIREA, DACĂ VA FI AJUTATĂ”

**Interviu cu academicianul Boris PATON,
președintele Academiei Naționale
de Științe a Ucrainei**

-Dle academician, cum evaluați situația științei în spațiul postsovietic?

-Slavă Domnului, știința și-a găsit o continuitate. Cu toate acestea, ne-am dori o dezvoltare mai eficientă. Dificultățile pe care le parcurg aceste state au un impact negativ asupra științei, de aceea condiția științei astăzi nici pe departe nu ne satisface. Despre aceasta s-a vorbit de nenumărate ori la ședințele consiliului Asociației Internaționale a Academiiilor de Științe, o organizație neguvernamentală, creată prin efortul tuturor academiilor fostei URSS și nu numai, printre membrii ei numărându-se, bunăoară, Vietnamul. Dar în special mă bucură participarea la activitatea acestei Asociații a unor organizații remarcabile precum Universitatea de Stat „Lomonosov” din Moscova sau Institutul Unificat de Cercetări Nucleare din Dubna. Acesta din urmă are o autoritate imensă în lume și a fost condus timp de un sfert de secol de un geniu incontestabil, marele savant în domeniul matematicii, mecanicii și fizicii teoretice Nicolai Bogoliubov. De altfel, în această toamnă se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui și noi la Academia de Științe a Ucrainei am consemnat deja acest jubileu.

Vorbind despre condiția regretabilă a științei în spațiul postsovietic, am în vedere nu doar remunerarea cercetătorilor. Astăzi, de exemplu, pentru un colaborator al Academiei de Științe a Rusiei este prevăzută o remunerare de 1000 dolari pe lună. Dar nu salariul mișcă știința, ci aparatul modern. Pentru desfășurarea cercetărilor, în primul rând în domeniul științelor fundamentale, este nevoie de aparate, utilaj, materiale, și ele nu sunt! Toate acestea reclamă mijloace enorme, câte miliarde, de exemplu, s-au investite în Marele Accelerator de Hadroni care iată acum în noiembrie urmează să fie pornit a doua oară. Și dacă să vorbim despre ce se întâmplă în Moldova, salarii de bine de rău sunt, însă de utilaj și aparatul se duce lipsă. Pe lângă aceasta, mai e necesară informația, comunicarea între savanți, care de asemenea solicită mijloace. De aceea, autoritățile trebuie să înțeleagă că pe lângă salarii savanții trebuie să beneficieze și de alte surse.

Academicianul Boris PATON

Notă informativă. Boris Paton, personalitate legendară a științei mondiale, director de 56 de ani al Institutului de Sudură Electrică „E.O. Paton” al A.N.Ș.U, fondat de tatăl său, și președinte fără întrerupere de 47 de ani al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei. Este autor și coautor a circa 720 de invenții (500 de patente internaționale), peste 1200 de publicații, inclusiv 20 de monografii. La cei 91 de ani pe care-i va împlini la 27 noiembrie, continue activ să muncească. Este membru de onoare al AȘM din 1998.

Savanții urmează să-și unească eforturile. Academia de Științe a Moldovei are o colaborare de lungă durată cu Academia Națională a Ucrainei. Dar, dacă în ce privește coordonarea planurilor de cercetare noi mai găsim limbaj comun și posibilitate de conlucrare, atunci când vine vorba despre proprietatea intelectuală situația este deplorabilă. Pentru că noi în fosta URSS practic nu ne-am ocupat de chestiunile proprietății intelectuale și acum de fiecare dată intrăm în impas. Adică, cercetări comune putem iniția conform unui plan coordonat, dar mijloacele le investește separat fiecare țară, academie, universitate. E o chestiune complicată pe care totuși trebuie s-o depășim. Și iată o asemenea colaborare internațională solicită bani enormi, eu deja am amintit despre Marele Accelerator de

Haldroni, același lucru se referă și la Institutul Unificat de Cercetări Nucleare din Dubna etc.

Un alt exemplu ar fi nano, nanotehnologiile, nanoștiința etc. Rusia a procedat corect, distribuind mijloace colosale pentru a ridica, în termeni restrânși, cercetările fundamentale în domeniul nano, dar, mai cu seamă, pentru a dezvolta nanotehnologiile ca să asigure mișcarea înainte. Să-i dea Dumnezeu succese și prosperare, eu am un respect deosebit pentru știința Rusiei. Consider că Rusia a făcut un lucru extraordinar, păstrându-și Academia, care era aproape să fie pierdută. În plus, a reușit să organizeze excelent procesul de învățământ și instruire. Mă bucură mult experiența în acest domeniu a Universității de Stat „Lomonosov” din Moscova, care, de altfel, foarte mult a ajutat și ajută Moldova. Mă bucur că rectorul Victor Sadovnicii se află aici.

Pentru statele postsovietice mai este valabilă și problema prestigiului profesiei de cercetător. Astăzi, în accepția multora, aceasta este o specialitate complicată și puțin profitabilă. De aceea trebuie elaborate măsuri eficiente pentru a populariza și mediatiza profesia de savant. Romantica căutărilor din perioada sovietică nu mai poate fi exploatată, trebuie căutate alte modalități.

- Cât de compatibile sunt știința și religia, cum pot ele să contribuie la îmbunătățirea lumii?

-Indiscutabil că trebuie ridicat nivelul spiritual al popoarelor noastre. În perioada postsovietică se vorbește mult despre ideea națională, despre patriotism și spiritualitate. Din păcate, acestea sunt doar vorbe. De aceea, eu nu cred că știința va face declarații despre unde se află Dumnezeu –

pe pământ sau în ceruri. Dar despre spiritualitate ea trebuie să vorbească. Revin iarăși la Nicolai Bogoliubov. Tatăl lui a fost profesor de teologie și în 1913 a fost invitat la Universitatea sf.Vladimir din Kiev, acolo el a deschis o casă de rugăciuni, un lucru mare. Și Nicolai Bogoliubov, un geniu, a rămas om credincios toată viața și aceasta l-a ajutat foarte mult în activitatea lui de savant. De aceea, să nu abordăm prea larg chestiunile de știință-religie și religie-știință, dar să spunem că religia ca un început spiritual este extrem de necesară pentru ca poporul nostru, societatea noastră să fie libere de corupție și alte lucruri necurate.

-Care sunt cele mai năstrușnice la ora actuală, dar reale idei științifice?

-Am amintit deja de nanotehnologii, sunt nemaipomenit de importante. Urmează biotehnologiile, extrem de actuale, care pot impulsiona creșterea economică a diferitor țări. Este decisiv. Populația globului pământesc crește și produsele alimentare devin din ce în ce tot mai necesare și deficitare. Pe de altă parte, se resimte deficitul de agent energetic, este o direcție foarte actuală. Astăzi, dacă e să vorbim despre proiectele gigant, este proiectul ITER. Deja în secolul curent savanții au de gând să creeze o nouă sursă de energie care se va baza pe principii termonucleare. Asta deja se face. Și, desigur, trebuie dezvoltate științele umaniste și economice pentru că sunt foarte necesare și criza a arătat-o.

-Ce se va întâmpla cu Omenirea? Poate știința să salveze civilizația?

-Știința va salva omenirea, dacă va fi ajutată.

A intervievat Viorica Cucereanu

Cel de-al IV-lea For al Intellectualității din CSI, 24 septembrie, 2009. Palatul Republicii, Chișinău